

**WYROK Z DNIA 10 STYCZNIA 2003 R.
WA 69/02**

W sytuacji, w której doszło do podrobienia dokumentu w celu użycia go za autentyczny (art. 270 § 1 k.k.), a następnie przekazania tego dokumentu innej osobie, aby ta, używając go jako autentycznego, dokonała wyłudzenia mienia (art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k.), możliwe jest w zależności od okoliczności konkretnej sprawy, uznanie pierwszego z tych czynów za przestępstwo współukarane.

Przewodniczący: sędzia SN płk W. Błuś.

Sędziowie SN: ppłk M. Pietruszyński (sprawozdawca), płk B. Rychlicki.

Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej: płk S. Gorzkiewicz.

Sąd Najwyższy w sprawie Jerzego B., skazanego za popełnienie przestępstwa określonego w art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k., i Cezarego G., skazanego za popełnienie przestępstwa określonego w art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 10 stycznia 2003 r. apelacji wniesionych przez prokuratora na korzyść skazanego Cezarego G. i obrońcę skazanego Jerzego B. od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 września 2002 r.;

- 1) z m i e n i ł zaskarżony wyrok w stosunku do Cezarego G. przez wyeliminowanie z kwalifikacji prawnej art. 270 § 1 k.k. i przyjęcie jako prawidłowej kwalifikacji prawnej z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k.,
- 2) w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok u t r z y m a ł w m o c y .

Z u z a s a d n i e n i a :

Jerzy B. został oskarżony o to, że w dniu 26 stycznia 2001 r. na terenie jednostki wojskowej w N., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przedstawił dowódcy tej jednostki wraz z wnioskiem o przyznanie dopłaty do zorganizowanego wypoczynku w formie zimowiska trojga dzieci, jako autentyczny uprzednio podrobiony przez Cezarego G. dokument w postaci dowodu wpłaty o nr 289/2001, potwierdzający dokonanie przez niego wpłaty 3900 zł za rzekomy pobyt tych dzieci w okresie od dnia 29 stycznia 2001 r. do dnia 10 lutego 2001 r. na zimowisku w S., przez co wprowadził go w błąd, doprowadzając do niekorzystnego rozporządzenia przez niego mieniem wspomnianej jednostki przez przyznanie mu decyzją z dnia 26 stycznia 2001 r. dopłaty, w następstwie czego wyłudził wypłaconą mu z tego tytułu w dniu 26 stycznia 2001 r. kwotę 2210 zł na szkodę jednostki, tj. popełnienie przestępstwa określonego w art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k.

Cezary G. został oskarżony o to, że w nieustalonym dniu w miesiącu styczniu 2001 r. w N., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez Jerzego B. i w zamiarze, aby dokonał on czynu zabronionego, swoim zachowaniem ułatwił mu jego popełnienie w ten sposób, że dostarczył mu podrobiony przez siebie w celu

użycia jako autentyczny dokument w postaci dowodu wpłaty nr 289/2001, poświadczający dokonanie przez Jerzego B. wpłaty 3900 zł za rzekomy pobyt jego dzieci w okresie od dnia 29 stycznia 2001 r. do dnia 10 lutego 2001 r. na zimowisku w S., który następnie Jerzy B. w dniu 26 stycznia 2001 r. na terenie jednostki wojskowej w N. użył jako autentyczny, przedstawiając go dowódcy tej jednostki wraz z wnioskiem o przyznanie dopłaty do zorganizowanego wypoczynku w formie zimowiska swoich trojga dzieci, przez co wprowadził go w błąd, doprowadzając do niekorzystnego rozporządzenia przez niego mieniem wspomnianej jednostki przez przyznanie mu w dniu 26 stycznia 2001 r. dopłaty, w następstwie czego Jerzy B. wyłudził wypłaconą mu z tego tytułu w dniu 26 stycznia 2001 r. kwotę 2210 zł na szkodę jednostki, tj. o popełnienie przestępstwa określonego w art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k.

Wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 września 2002 r. Jerzy B. został uznany za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w akcie oskarżenia, tj. przestępstwa określonego w art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. i na podstawie art. 286 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 60 § 2 pkt 1 k.k. i art. 60 § 6 pkt 3 k.k., skazany został na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem pozostawiania oskarżonego na terenie jednostki wojskowej w czasie od zakończenia zajęć służbowych do capstrzyku przez 2 dni w tygodniu oraz potrącenie 5% miesięcznego uposażenia na rzecz Szpitala Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie.

Tym samym wyrokiem Cezary G. został uznany za winnego popełnienia czynu opisanego w akcie oskarżenia z uzupełnieniem kwalifikacji prawnej tego czynu przyjętej w akcie oskarżenia, tj. art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k., o przepis art. 270 § 1 k.k., pozostający w zbiegu kumulatywnym ze wskazanymi przepisami kodeksu karnego.

Od tego wyroku apelacje wnieśli: prokurator na korzyść oskarżonego Cezarego G. oraz obrońca oskarżonego Jerzego B.

Prokurator w swojej apelacji zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 270 § 1 k.k., przez multikwalifikowanie i przyjęcie w kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu Cezaremu G., że dopuścił się w ramach jedności czynu mu zarzucanego dwóch czynności wykonawczych składających się na ten czyn w postaci podrobienia dokumentu i jego użycia odrębnie kwalifikowanych z art. 270 § 1 k.k. i przyjęcie przez sąd kwalifikacji z art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k.

W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uznanie, że oskarżony Cezary G. dopuścił się czynu zarzucanego mu aktem oskarżenia, określonego w art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k.

Obrońca oskarżonego Jerzego B. w swojej apelacji zarzucił wyrokowi sądu pierwszej instancji rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonego kary, polegającą również na niezastosowaniu warunkowego zawieszenia jej wykonania i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej kary przez zastosowanie instytucji warunkowego zawieszenia jej wykonania na stosowny okres.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z apelacji wniesionych w niniejszej sprawie zasadna jest jedynie apelacja prokuratora. Trafne jest, zawarte w środku odwoławczym prokuratora, żądanie wyeliminowania z kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu Cezaremu G. art. 270 § 1 k.k. i przyjęcia prawidłowej kwalifikacji działania oskarżonego z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k.

Zdaniem Sądu Najwyższego, uzasadnieniem dla takiej zmiany wyroku sądu pierwszej instancji nie może być jednak postulowane w apelacji prokuratora uznanie, że działanie oskarżonego Cezarego G., wyczerpujące znamiona przestępstwa materialnego fałszu dokumentu, podjęte w zamiarze udzielenia Jerzemu B. pomocnictwa – w postaci dostarczenia sfalszowanego dokumentu – do dokonania innego czynu zabronionego (art. 286 § 1 k.k.), zawierało w istocie dwie czynności wykonawcze do czynu zabronionego, określonego w art. 286 § 1 k.k., realizujące jednocześnie znamiona czynu określonego w art. 270 § 1 i podlegające ocenie prawnej w ramach jedności czynu oskarżonego Cezarego G.

W przekonaniu Sądu Najwyższego z uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji oraz z przedstawionego stanowiska prokuratora wynika jednoznacznie, że nie jest w tej sprawie kwestionowane, iż oskarżony Cezary G., fałszując dokument, działał w celu użycia tego dokumentu jako autentycznego przez Jerzego B. Nie jest również kwestionowane, że oskarżony Cezary G. następnie przekazał ten dokument Jerzemu B. w zamiarze, aby ten, używając tego dokumentu jako autentycznego, dokonał czynu zabronionego, określonego w art. 286 § 1 k.k.

Uznanie zasadności przedstawionych ustaleń prowadzi zdaniem Sądu Najwyższego, do wniosku, że w tej sprawie, wbrew zarówno stanowisku sądu *a quo*, jak i prokuratora, mamy do czynienia *de facto* z dwoma czynami. Działanie oskarżonego, polegające na podrobieniu dokumentu w celu użycia go jako autentycznego przez oskarżonego Jerzego B., zrealizowało znamiona przestępstwa materialnego fałszerstwa dokumentu. Czyn zabroniony określony w art. 270 § 1 k.k. został dokonany. Następnie oskarżony podrobiony przez siebie dokument przekazał Jerzemu B. w zamiarze, aby ten, używając tego dokumentu jako autentycznego, dokonał przestępstwa oszustwa w postaci wyłudzenia mienia. Tym działaniem oskarżony zrealizował pomocnictwo do popełnienia przestępstwa oszustwa.

Wyodrębnienie w działaniu oskarżonego dwóch czynów zabronionych, stanowiących dwa przestępstwa, skutkowałoby koniecznością uznania, że pozostają one w zbiegu realnym, określonym w art. 85 k.k. Zbieg ten byłby wyłączony tylko w razie stwierdzenia, że zachodzą podstawy do przyjęcia pomijalnego zbiegu przestępstw (por. K. Buchała, A. Zoll: Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Kraków 2000, s. 556).

Istota pomijalnego zbiegu przestępstw, stanowiącego wyraz redukcji ocen prawnych przy zbiegu przestępstw, przejawia się w tym, że mimo występowania wielu czynów, z których każdy wyczerpuje znamiona przestępstwa, sprawcy zostaje wymierzona kara tylko na podstawie jednego przepisu, określającego zestaw znamion ustawowych wyczerpany jednym z czynów, a fakt, iż pozostały czyn tegoż sprawcy również wyczerpuje znamiona jakiegoś przestępstwa, nie znajduje odbicia w kwalifikacji prawnej czynu [por. A. Spotowski: Pomijalny (pozorny) zbieg przepisów ustawy i przestępstw, Warszawa 1976, s. 159].

W doktrynie prawa karnego, jako jedną z form pomijalnego zbiegu przestępstw, wymienia się tzw. współukarane przestępstwo uprzednie, za które można uznać taki czyn, który stanowi środek prowadzący do dalszego celu, przy czym celem tym jest także przestępstwo (por. A. Spotowski: op. cit., s. 191).

Wskazuje się, że gdy sprawca dopuścił się dwóch przestępstw, z których pierwsze zostało popełnione tylko po to, aby stworzyć możliwość popełnienia drugiego, a stopień społecznej szkodliwości czynu pierwszego jest znacznie niższy od takiego stopnia społecznej szkodliwości czynu drugiego, to nie ma przeszkód, aby pierwsze przestępstwo uznać za przestępstwo współukarane (por. A. Spotowski:

op. cit., s. 191–192). Przenosząc rozważania teoretyczne na grunt niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy stwierdza, że dla oceny prawnej czynów dokonanych przez oskarżonego Cezarego G. właściwe było odwołanie się do konstrukcji współukaranego przestępstwa uprzedniego, skutkującej pominięciem w kwalifikacji prawnej przestępnego działania oskarżonego art. 270 § 1 k.k., przyjętego przez sąd pierwszej instancji. Stosunek dwóch czynów dokonanych przez oskarżonego Cezarego G. względem siebie, odpowiadający stosunkowi środka do celu, pozwolił na rozważenie całego zdarzenia jako pewnej całości, a uwzględnienie różnicy stopni społecznej szkodliwości ocenianych czynów upoważniało do stwierdzenia, że kara wymierzona za czyn drugi – kwalifikowany z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. – spełni te wszystkie funkcje, jakie miałyby realizować kara orzeczona za przestępstwo uprzednie. (...)